

UNIwersytet Warszawski - Katedra Języków Specjalistycznych

KOMUNIKACJA SPECJALISTYCZNA

TOM I

Warszawa 2009

Redaktor naukowy

- prof. UW dr hab. Stanisław Szadyko

Sekretarz naukowy

- dr Łukasz Karpiński

Redaktor wydawniczy

- dr Monika Płużyczka

Rada Redakcyjna

- prof. UW dr hab. Sambor Grucza (przewodniczący)
prof. dr hab. Barbara Z. Kielar
prof. dr hab. Jerzy Lukszyn
prof. dr hab. Wanda Zmarzer

Adres redakcji

- 02-678 Warszawa, ul. Szturmowa 4
tel. (022) 55 34 248
tel. / faks (022) 55 34 208
e-mail: ks.kjs@uw.edu.pl

© Copyright by Katedra Języków Specjalistycznych
Uniwersytet Warszawski
Warszawa 2009

Wersja drukowana jest wersją pierwotną
czasopisma.

Korekta

Opracowanie graficzne

Druk

- dr Monika Płużyczka
- dr Łukasz Karpiński
- Zakłady Graficzne UW
nr zam. 0000/09

ISSN 00-1234-5678

Warszawa 2009

WPROWADZENIE	5
ROZPRAWY I ARTYKUŁY	
W kwestii definicji pojęcia „tekst specjalistyczny” <i>JERZY LUKSZYN</i>	7
O błędnej pisowni akronimów <i>STANISŁAW SZADYKO</i>	14
О современном состоянии терминоведения (от комплексной науки – к комплексу научных дисциплин) <i>SERGIUSZ GRINEV-GRINEWICZ</i>	19
Indirectness in the Language of International Relations <i>PIOTR TWARDZISZ</i>	29
The Character of Meaning and Its Relation to the Model of Commu- nication Built on the Conduit Metaphor (part 1) <i>MIECZYŚLAW NASIADKA</i>	37
Die Zukunft der Mehrsprachigkeit und der Interkulturalität in Europa und die Bedeutung der Medien <i>REINHOLD UTRI</i>	53
Frazeologia jako część składowa opisu kulturologicznego <i>ROBERT PAROWENKO</i>	59
Bariery i zakłócenia w procesie <i>business communication</i> (cz.1) <i>JAN ŁOMPIEŚ</i>	69
К проблеме оптимизации обучения иностранному языку в усло- виях высшего образования <i>AGATA BUCHOWIECKA-FUDAŁA</i>	82
Mikrostruktura „Procesu Norymberskiego” na tle zasad leksykograficznych <i>ŁUKASZ KARPIŃSKI</i>	89
O tłumaczeniu filmów <i>ARKADIUSZ BELCZYK</i>	101
Psycholingwistyczne parametry tłumaczenia konsekwentnego <i>IWONA DRABIK</i>	108
...Iż Polacy nie gęsi i swój angielski mają <i>ORHAN WASILEWSKI</i>	123
Fachsprache(n) im Lichte der anthropozentrischen Sprachentheorie <i>JOANNA OSIEJEWICZ</i>	140

Equivalence in legal translation	147
AGNIESZKA GRYGORUK	

SPRAWOZDANIA - ZAPOWIEDZI - KOMUNIKATY

Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej	157
<i>Konferencja „Lingwistyka Stosowana jako nauka”</i>	
Międzynarodowa Organizacja Terminologii Specjalistycznej	161
Geneza powstania Międzynarodowej Organizacji Unifikacji Neologizmów Terminologicznych	162
ANIELA TOPULOS	
Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe KJS UW Badania Języków Technicznych <i>BAJT</i>	165
TOMASZ MICHTA	
Koło Tłumaczeń Literackich „Naukowo-Artystyczne <i>Rozterki Literackie</i> ”	172
LILIANA RELIGA, WERONIKA SZEMIŃSKA	
Konferencja <i>Nauczanie języka rosyjskiego na neofilologii i innych kierunkach</i> , 9-10 czerwca 2008 r.	176
AGATA BUCHOWIECKA-FUDAŁA	
The 2008 Metaphor Festival, 18-19 września 2008 r.	180
PIOTR TWARDZISZ	
Konferencja <i>Efekty kształcenia jako podstawa budowy i oceny programów studiów</i> , 5 marca 2009 r.	181
BOŻENA ZAGÓRSKA	
Komunikaty o nadchodzących konferencjach, zapowiedzi	184

RECENZJE I WYDAWNICTWA

Barbara Abdelilah-Bauer – <i>Zweisprachig aufwachsen. Herausforderung und Chance für Kinder, Eltern und Erzieher?</i>	188
REINHOLD UTRI	
Marek Łukasik – <i>Angielsko-polskie i polsko-angielskie słowniki specjalistyczne (1990-2006). Analiza terminograficzna</i>	191
IWONA DRABIK	
Wydawnictwa Katedry Języków Specjalistycznych	196
KIERMASZ PTLS	

SYLWETKI NAUKOWE

Barbara Z. Kielar - Translatolog	204
--	-----

VARIA

Tłumacz tekstów naukowych a eksperymenty. <i>Króliczki z ptasiego mleczka</i>	208
MARIUSZ GÓRNICZ	

Biuletyn otwiera kolejną już serię wydawniczą Katedry Języków Specjalistycznych. Mając na względzie tematykę poruszaną przez istniejące już wydawnictwa, „Komunikacja specjalistyczna” proponuje inne ujęcie tematyki badawczej oraz szerszy zakres możliwości publikacji.

To, co ma wyróżniać niniejszy periodyk, to jego tematyczne ukierunkowanie – każdy kolejny tom poświęcony będzie odrębnemu zagadnieniu szeroko pojętej lingwistyki stosowanej. W ramach nakreślonego w załączeniu harmonogramu tematycznego Redakcja zaprasza do współpracy zainteresowane osoby, chcące podzielić się swoimi osiągnięciami naukowo-badawczymi. Ponadto w odpowiedzi na potrzeby dydaktyczno-naukowe Katedry wydawane będą również tomy w językach obcych, programowo obecnych w procesie dydaktycznym KJS.

Łamy czasopisma są również otwarte na opisy prac naukowych, skryptów, pomocy dydaktycznych, słowników itd., związanych tematycznie z językami i komunikacją specjalistyczną. Proponujemy ponadto przedstawienie alternatywnych ujęć tematyki naukowej w celu uatrakcyjnienia przekazu dydaktycznego.

Kolejnym elementem czasopisma jest stała rubryka zawierająca ogłoszenia i zaproszenia na tematycznie powiązane konferencje i wydarzenia naukowe. Mając nadzieję na pozytywny odbiór niniejszych informacji, Redakcja proponuje nadsyłanie podobnych informacji do przyszłych tomów, aby rozwijać i zwiększać przepływ informacji pomiędzy ośrodkami akademickimi i nie tylko. Dodatkowe informacje redakcyjne i techniczne znajdują się na końcu tomu.

Mając nadzieję na znalezienie w obecnym i przyszłych tomach użytecznych materiałów naukowych, badawczych i dydaktycznych, Redakcja życzy przyjemnej lektury.

Ł.K.

On the definition of the notion ‘specialist text’

A specialist text constitutes a form of the realisation of specialist language within professional communication. The article presents a few principal qualities of a specialist text. Moreover, the article outlines effective forms of linguistic support for man's productivity and scientific activity. This issue lies at the core of the extensive research conducted in the Department of Languages for Specific Purposes.

On the incorrect spelling of acronyms

At the beginning the author quotes and analyzes a considerable amount of misspelled Polish acronyms which too frequently appear in contemporary specialist press, magazines, newspapers, academic textbooks as well as in B.A. and M.A Theses and Ph.D. dissertations; then a grammatical rule on the correct spelling of Polish acronyms and foreign acronyms acquired by Polish language is provided.

WSPÓŁCZESNY STAN TERMINOZNAWSTWA (od kompleksowej dyscypliny do kompleksu dyscyplin naukowych)

Artykuł przedstawia zarys rozwoju nauki o terminach, która ostatecznie uformowała się w 80-tych latach ubiegłego wieku. Szczegółowo przedstawione zostały radzieckie i rosyjskie prace w zakresie terminologii konfrontatywnej, terminografii, terminoznawstwa typologicznego, terminologii specjalistycznej, semiotyki, terminologii kognitywnej, antropolingwistyki i onomazjologii. Omówiono ponadto techniki badań typologicznych i opisowych oraz zagadnienia terminologii stosowanej.

Zastępczy uczestnicy w języku stosunków międzynarodowych

Artykuł omawia wybrane przykłady zaczerpnięte z języka stosunków międzynarodowych. Język ten zawiera liczne wyrażenia metonimiczne, użyteczne w tym typie języka ze względu na podkreślenie pośredniości lub unikanie bezpośredniego odniesienia do właściwego uczestnika relacji lub procesu. Zamiast właściwego uczestnika relacji lub procesu, użytkownicy języka wyszukują i ustanawiają uczestnika zastępczego. Język stosunków międzynarodowych nie musi być bardziej metonimiczny niż inne języki specjalistyczne lub język ogólny, choć jest to kuszące twierdzenie ze względu na charakter i cele tego

języka. Z pewnością jest on dobrym przykładem języka podatnego na nieprecyzyjne odniesienia, które jednak wykazują znaczną regularność i w celu opisu mogą być ujęte we wzorce użycia.

Natura znaczenia i jego związek z modelem komunikacji opartym na metaforze przewodu

Model komunikacji oparty na *metaforze przewodu* [por. Reddy, 1979] zakłada, że komunikując się, nieustannie dokonujemy jakichś operacji na znaczeniu: pakujemy je w słowa-pojemniki, których zamierzamy użyć, wysyłamy do odbiorców, rozpakowujemy itd. Jest tak dlatego, że – zgodnie z modelem metafory przewodu i z naszym fizycznym doświadczeniem – znaczenie jest przez nas postrzegane jako rzecz.

Ciągle pada wiele istotnych pytań o charakter znaczenia, np. czy znaczenia tych samych słów są zawsze stałe, czy też inne w różnych kontekstach i sytuacjach, a jeśli inne – to co w takim razie decyduje o doborze i użyciu określonych słów? Czy w ogóle można mówić o jakiejś stałości znaczenia konkretnych słów, zwrotów i całych zdań?

Niniejszy artykuł stanowi próbę udzielenia odpowiedzi na te i inne pytania związane z naturą znaczenia w oparciu o podstawowe koncepcje i pojęcia gramatyki kognitywnej. Ważną rolę w tych rozważaniach odgrywa również teoria podstawowych „cegiełek” znaczenia, tak różnie postrzeganych przez poszczególnych badaczy. Autor podejmuje próbę wykazania, że wszystkie te pojęcia są koherentne i, „współpracując” ze sobą, świadczą o dwoistej naturze znaczenia, które w jakiejś mierze jest stałe, niezależne od warunków komunikacyjnych, a w jakimś stopniu zmienia się wraz ze zmianą kontekstu i intencji autora wypowiedzianych słów.

Przeprowadzone rozumowanie dowodzi również, że *metafora przewodu* jest niesłusznie krytykowana jako model komunikacji międzyludzkiej, który miałby być wadliwy ze względu na to, że jakoby opisuje przesyłanie stałych znaczeń ciągle w tych samych słowach-pojemnikach

Przyszłość wielojęzyczności i interkulturowości w Europie oraz znaczenie mediów

Wielojęzyczność indywidualna w każdym kraju, gdzie przybywa wiele imigrantów, jest w tej chwili tematem wielu prac i dyskusji. Media odgrywają ogromną rolę przy tworzeniu poglądu na temat imigrantów i niestety często wspierają negatywne stereotypy i przesady. Jak się traktuje przybyszy i jakie (językowe) prawa im się daje, jest sprawą polityczną, tak samo jak wybór języków, które uczy się w szkołach, w różnym okresie. Według wielu

językoznawców angielski nie ma być pierwszym językiem (obcym) w Europie, jednak te kwestie, w jaki sposób zdążymy do zamierzonej pełnej integracji, są bardziej złożone

Barriers and Disruptions to the Process of Business Communication

This is the first in a series of four articles devoted to the phenomena of communication failures in business. The author gives an account of different forms of business communication and draws attention to some factors contributing to communication breakdowns. In fact, they arise at each stage of the communication chain and result from a variety of reasons, including non-compliance with the Gricean Maxims of Conversation, asymmetry of idiolects, asymmetry of (idio)knowledge etc. Communication acts succeed only when the participants share a body of common knowledge, experience, culture, attitude and motivation, to mention but a few. Hence, a significantly greater asymmetry in this respect is likely to result in a communication breakdown. Multifaceted asymmetry of speaker-hearer relationship lies at the core of the author's concept to the understanding of unsuccessful business communication.

Kilka uwag o intensyfikacji procesu nauczania języków obcych w szkole wyższej

Język obcy jest jednym z ważniejszych instrumentów kształtowania wrażliwości interkulturowej. Zwraca na to uwagę w swoich wytycznych, dotyczących nauczania języków obcych Rada Europy, a także Deklaracja Bolońska, będąca podstawą procesu na rzecz tworzenia harmonijnego systemu szkolnictwa wyższego w Europie. Nauka języków obcych jest nieodzownym elementem nauczania akademickiego. Szczególną uwagę należy zatem zwrócić na doskonalenie teorii i metod nauczania, a zwłaszcza na problem intensyfikacji procesu nauczania języków obcych. W niniejszym artykule została podjęta próba wyłonienia najbardziej istotnych kwestii, dotyczących tego problemu. Jednocześnie zaproponowano przykład wykorzystania aktywnych metod nauczania języków obcych ze szczególnym uwzględnieniem metody projektów.

The microstructure of "Nuremberg Trials, The" against a background of lexicographic principles

The article presents a short typology of dictionaries and discusses their characteristic lexicographic features. Special attention is paid to encyclopedic

dictionaries. Using the entry “Nuremberg Trials, The” as an example, the author has pointed out various factual errors and editorial flaws as well as deliberate ideological measures negatively influencing the knowledge of the world expressed.

Psycholinguistic parameters of consecutive interpreting

In spite of a large body of research, it has proved difficult to integrate the existing data concerning the interpreters’ professional knowledge, their linguistic competence and their psycholinguistic predispositions into a cohesive theoretical framework. The article highlights a coherent and interrelated set of psychological abilities as well as processes constituting a relevant component of translation competence.

According to this framework, consecutive interpreting comprises three conceptually related mental processes involving a variety of psycholinguistic factors. These processes are: (1) reception of an initial message (absorption), (2) storing of a message (creation/reconstruction), and (3) production of a target message (transfer). The message may be received in three ways: (1) on the basis of a text produced by the speaker, (2) via senses, and (3) through nonverbal communication. It should be emphasized that human perception is determined by the cultural background. A person’s culture comprises rules, principles, norms, beliefs – all the cognitive factors which influence their outlook, according to which they distinguish particular elements of the world and evaluate modes of behaviour, attitudes, etc.

Due to the fact that in the analysis of a message, the interpreter has to identify the main ideas and give them their proper relevance in the interpretation, the received information is converted in a human brain into basic conceptual units forming a semantic net (which is discussed from a neurolinguistic point of view). As far as a message storing system is concerned, the article mentions four types of scientific thinking such as: (1) reductive thinking, (2) taxonomic thinking, (3) heuristic thinking, and (4) constructive thinking.

The last part of the below article describes a set of human properties including: (1) physiological abilities, (2) formative abilities, (3) functional abilities, as well as (4) cognitive abilities, which must be taken into consideration while investigating the final stage of interpreting process (i.e. the act of transference).

Conclusions which are to be drawn from the above analyses are as follows: (1) the interpreter’s linguistic or knowledge deficits may be compensated by psychological skills; (2) sensitivity to nonverbal communication plays a

significant role in rendering interpreting services; (3) consecutive interpreting consists in conveying the general message rather than individual words, therefore it is of fundamental importance to reconstruct a conceptual network of the received information; (4) in the event that a wide range of psychophysical disturbances are encountered, the interpreter may use a variety of compensatory strategies; (5) it is suggested to constantly enrich one's vocabulary as well as to expand one's professional knowledge in order to enhance long-term memory and to strengthen neural connections in the brain; (6) broadening the linguistic competence entails the development of cognitive capabilities, whereas the improvement of cognitive skills implies a permanent verification of a person's language.

... For Poles are not geese and have their own English

"Let other nations know that Poles are not geese and have their own language" is the quote by the Renaissance poet Mikołaj Rey, one of the founding fathers of Polish literature, in this line he referred to the cradle of the national linguistic self-awareness. The title of the article is the paraphrase arousing a controversy over Rey's original dictum.

The discourse elaborates the contemporary Polish-English ("Poliglish") as "some other language", "pidgin" mutation which is gaining the momentum quite unhindered, particularly in the mass-media. The article focuses on "Globish English" and unsound trend of Polish-made "hamburgerisms" which on numerous occasions take bizarre forms clouding not only traditional and aesthetic qualities but also defying logic of communication as well. The core premise is that one of the musts of successful intercultural relations is the reciprocal respect through avoidance of unjustified "domestications", distortions leading to violations of a foreign language. Induced by the globalization, snobbism and carelessness a pseudo language as "Poliglish" poses a threat of contamination to both cultures. The assimilation of English is justified only when it is borrowed together with quite unique (irreplaceable with domestic equivalents) social and technical phenomena encompassing a given notion or term. In respect of the above, alike philosophers, linguists are basically confronted with the choice: to remain mere onlookers and archivists of the world of transforming events or to engage in scrutiny and active impact on them.

Języki specjalistyczne w świetle antropocentrycznej teorii języków

Celem artykułu jest scharakteryzowanie podstawowych założeń antropocentrycznej teorii języków w odniesieniu do języków specjalistycznych. W artykule dokonano prezentacji rozwoju języków specjalistycznych w ujęciu historycznym, a przy tym wskazano na nierozzerwalny związek pomiędzy opisywaniem świata i jego poznawaniem. Omówiono tu pokrótce antropocentryczną teorię języków opracowaną przez Franciszka Gruczę oraz teorię języków specjalistycznych Sambora Gruczy, wyjaśniając, czym jest język, na czym polega jego przyswajanie i rekonstrukcja oraz jaki jest jego zakres. Dokonano próby skonfrontowania omówionych teorii, wskazując na właściwości wyróżniające języki specjalistyczne spośród innych języków oraz na dyferencje występujące pomiędzy językami specjalistycznymi a językami ogólnymi. Na koniec podkreślono prymarną rolę człowieka i jego konkretnych wypowiedzi oraz wskazano cel dalszych badań nad językami specjalistycznymi, jakim winno być ułatwienie akumulacji i porządkowania wiedzy specjalistycznej oraz zapewnienie efektywnej komunikacji specjalistycznej.

Ekwiwalencja w tłumaczeniu tekstów prawnych

Kluczową rolę w teorii i praktyce przekładu odrywa termin *ekwiwalencja*. Ekwiwalencja to związek, który zachodzi między tekstem źródłowym i tekstem przekładu, ale charakter tego związku jest przedmiotem różnych interpretacji. W niniejszym artykule powołaliśmy się na koncepcję E.A. Nidy (1964), który dokonał rozróżnienia między ekwiwalencją formalną i ekwiwalencją dynamiczną. Dążąc do uzyskania ekwiwalencji formalnej tłumacz skupia swoją uwagę na jak najdokładniejszym przekazaniu formy, a dopiero w drugiej kolejności treści tekstu źródłowego, natomiast w tłumaczeniu opartym na zasadzie ekwiwalencji dynamicznej dążymy do uzyskania takiego samego efektu komunikacyjnego. Ponadto, E.A. Nida postuluje, żeby tekst przekładu był „najbliższym naturalnym ekwiwalentem” tekstu źródłowego. W artykule przedstawiliśmy także koncepcję stopnia ekwiwalencji, rozumianego, jako stopień równoważności treściowo-stylistycznej między oryginałem i przekładem. Najważniejszym zadaniem tłumacza tekstów prawnych jest osiągnięcie takiego samego efektu tłumaczenia jak oryginału. Aby osiągnąć ten cel tłumacz musi rozumieć nie tylko sam tekst, ale także jego zamierzony efekt. Tłumacz nie zajmuje się tylko tłumaczeniem tekstu, ale również złożoną interpretacją instytucji prawnych.